

FARMASÖTİK BAKIMIN ÖNÜNDEKİ ENGELLER

Değişim herkes için zordur. Farmasötik bakım uygulamaya başlayan eczacılar için de zor olacağı bir gerçektir. Eczacılara da uygulanabilecek olan değişim genel modeli, aşağıdaki basamakları içerir:

1. Hazırlık: İlişki – farkındalık
2. Kabul: Anlama – pozitif algı
3. Bağlılık: Yükleme – uygulama – kurumsallaştırma – içselleştirme.

Bu modelde, eczacıların önündeki zamanda geçireceği değişime ilişkin ilk basamak hazırlıktır. Öncelikli olarak eczacı farmasötik bakım kavramı ile tanışır ve bu hizmetin önemini farkına varır. İkinci basamakta eczacı farmasötik bakım uygulamanın gerçekte ne anlama geldiğine ilişkin bir kavrayış kazanır ve bu hizmeti eczanesinde uygulama konusunda pozitif bir ivmelendirme duyar. Üçüncü basamakta, eczacı gerçekten değişmeye başlar. Farmasötik bakım uygulamasını kendine adapte eder. Bu deneme safhasından sonra, bu yeni uygulama yaygınlaşır ve eczane hizmetlerinin rutin bir parçası olur. Bu aşamada artık farmasötik bakım hem eczacı hem de eczanede çalışanlar tarafından içselleştirilmiştir.

Farmasötik bakımın deneme mahiyetindeki ilk uygulaması genellikle sorunsuz geçer. Ancak bu yeni uygulamanın otomatik hale gelmesi gereken safhada sorunlar kendini gösterebilir. Değişim olumlu yönde olsa da tamamlanması genellikle zordur.

Genel olarak, üçüncü basamağın ilk aşamalarında çok fazla sayıda uygulama yapılmıştır. Eczacıların

büyük bir bölümü farmasötik bakımı hizmetlerinin bir parçası yapmak için uğraşiyor olmakla birlikte, bunun rutinleşmesi konusunda direnç göstermektedir. Farmasötik bakım uzmanları için en önemli sorun bu aşamada uygulamanın geri ödemesindeki zorluklardır. Ancak sadece buna indirgenemez.

Çeşitli pratik uygulamaların zorluklarına ilişkin çok sayıda makale bulunmakla birlikte, toplumsal yapıdan kaynaklı engellerle ilgili bir o kadar az çalışmada söz konusudur. Bu bölümde biz, farmasötik bakım önündeki engelleri tartışacağız. Bu engeller altı grup altında toplanabilir:

1. Eczacının davranışları
2. Gelişmiş uygulama yeteneğinden yoksunluk
3. Kaynakla ilgili engeller
4. Sistemle ilgili engeller
5. Uzmanlar arası engeller
6. Akademik-egitimsel engeller

ECZACININ DAVRANIŞLARI

Davranış üstesinden gelinmesi zor bir bariyerdir. Ne yazık ki hala değişimi kabullenmekte güçlük çeken eczacıların varlığı söz konusudur. Bazıları farmasötik bakım uygulaması konusunda bir özgüven sorunu yaşadıkları için bu değişime direnmektedir. Diğerleri ise gerekli değişiklikleri yapmak konusunda isteksizdir. Bazı eczacılar, mesleğin genel olarak saygın bir geleceğe sahip olup olmadığı konusunda şüphe duymakta, bu nedenle bu tür uygulamaları gereksiz bulmaktadır. Bir diğer grup ise, ilaç dağıtım görevlerini teknisyene devretmek zorunda kalacağından korkmaktadır.

Aşağıda tartışılan bu dört davranış biçimi, farmasötik bakım uygulamasının başarısı için dikkatlice ele alınmalıdır.

ALGI EKSİKLİĞİ

Farmasötik bakım 1980'lerin başından itibaren tartışılıyor olmasına karşın, bazı eczacılar henüz kavramı tam anlamıyla algılayabilmiş değildir.

Farmasötik bakım eczacının gerçekleştirdiği etkinliklerin bir devamı olarak nitelenebilir. İlaç tedavisi ile ilgili sorunları tanımlamak ve çözmek, ya da bakım planı sunmak; hangisi olursa olsun bakım süreci yaklaşık olarak aynı kalır. Eczacı bir kez bakım sürecini anladıktan sonra kendi uygulamalarını küçük değişiklikler yaparak iyileştirmek için adımlar atabilir.

YANLIŞ ALGILAMALAR

Farmasötik bakım hakkındaki yanlış inanışlar da eczacıyı bunu uygulamaktan alıkoymaktadır. Bunlardan bazıları aşağıda sıralanmıştır:

1. Eczacılar zaten meslekleri gereği tüm kariyerleri boyunca farmasötik bakım uygulamıştır.
2. Hastalar bu tip bir bakım pratiğini kabul etmeye yanaşmazlar.
3. Farmasötik bakım diğer sağlık bakım profesyonelleri ile eczacı arasında bir "soğuk savaşa" neden olur.

İlk inanış, eczacılık mesleğini yürütenlerin çok büyük bir çoğunluğu için yanlıştır. Farmasötik bakım hastalarla birlikte hastanın, hastalığın ve ilacın çeşitli özelliklerini izleme ve dökümanete etmeye dayanır. Bu tip bir uygulama, yeni kullanılmaya başlanan veritabanları ile bir miktar artmış olsa da geleneksel olarak yapılmamaktadır. Ek olarak, hemen hiçbir serbest eczanede hastanın hastalık öyküsü ve diğer bilgilerinin yer aldığı hasta kartları tutulmamaktadır. Basitçe bir danışman gibi tavsiyelerde bulunmak,

farmasötik bakım yapıyor anlamına gelmez. Farmasötik bakım yapıyorum diyebilmesi için eczacının müdahaleci olması gerekmektedir.

Listedeki ikinci yanlış algılama oldukça yaygın bir inanıştır. Gerçekten de bazı hastalar farmasötik bakım almak istemeyebilir. Ancak bunun nedeni hastanın farmasötik bakımdan kazancının ne olacağını tam olarak bilmiyor olmasıdır. Bu hizmetin değeri siz farmasötik bakım yaptıkça ve hasta bunun sonuçlarını gördükçe anlaşılacaktır.

Üçüncü inanış konusunda ise, her şeyden önce sağlık bakım profesyonelleri arasında işbirliği yaklaşımı gerektiren böyle bir uygulamanın düşmanlık değil, profesyonel yakınlaşma doğuracağını düşünmemiz gerekir. Eczacı hekimin kullanabileceği bilgilere sahiptir. Eczacı hekimle birlikte çalışmaya gönüllüdür ve bu tamamen hastanın yararı içindir. Eczacı hekim tarafından gerekli görülen konularda hastaya ek bilgilendirme yapmak için gerekli olan ulaşılabilirliği sağlar.

Eczacı ve hekim arasındaki çatışmanın genel nedeni, esas olarak eczacının farmasötik bakım uygulamasını içine sindirmeden hekim ile bunu paylaşmaya çalışırken yaptığı hatalardır. Diğer yandan, eczacı ilaç tedavisi öğelerinin kendi mesleğinin bir parçası olduğunu duyumsamalıdır.

DEĞİŞİM KORKUSU

Korku değişimin önünde önemli bir engel haline gelebilir. Eğer eczacı bu uygulamayı yapmaya bir değer atfetmiyorsa ya da basitçe uygulamasını değiştirmek istemiyorsa çok büyük bir ihtimale değişim gerçekleşmeyecektir. Farmasötik bakım bir kavramdan öte bir şeydir. Sürekli bir pratik ve sabır gerektirir. Zorluklarla karşılaşıldığında onları aşacak sabrı gösterememek, farmasötik bakım uygulamasının önündeki engellerden bir tanesidir.

Korku engelini aşmak için eczacı "bir zaman aralığında bir hasta" kuralını uygulamalıdır. Farmasötik bakım sağlamak için gereken yetenek ve bilgi, ko-

layca kazanılmaz. Bu bakımdan ilk zamanlarda bir tek hastaya odaklanmak eczacıya güven kazandıracaktır.

GELİŞMİŞ PRATİK YETENEKLERİN EKSİKLİĞİ

Farmasötik bakım uygulamasının önündeki bir diğer önemli engel, terapötikler, klinik problem çözme, iletişim, dokümantasyon ve ilaç bilgisi konularındaki yetenek veya bilgi eksikliğidir.

Eczacılar arasında ilaç bilgisi konusunda önemli açılımlar bulunabilmektedir. Bu genellikle eczacıların mesleğe başladıktan sonra farklı alanlara yönelmeleri ile ilgilidir. Bazı eczacılar ilaçlar konusunda yoğunlaşmayı tercih ederken, bazıları basitçe bunu tercih etmez. Sürekli meslek içi eğitimin olmaması, buna karşın yeni ilaçların hergün onlarcasının piyasaya sürülmesi, ilaç konusundaki bilgi eksikliğini gündeme getirmektedir.

Kuşkusuz farmasötik bakım sağlamak için öncelikle ilaç bilgilerinin tazelenmesi gerekir. Eczacı farmasötik bakım uygulayıcısı olmaya karar verdiğinde, bunu göze almalıdır.

Diğer yandan klinik sorun çözme, öğrenilebilir bir şeydir ama ancak pratik uygulama yaparak. Bu yeteneği geliştirmek için de bir kez farmasötik bakım uygulamasına başlamış olmak ve ilk zamanlarda umutsuzluğa kapılmamak gerekir.

İletişim yeteneklerindeki zayıflık hasta ve hekimle ilişkiyi oldukça zorlaştıran bir işlev görecektir. Örneğin hasta öyküsünü almak, özel bir iletişim yeteneği gerektirir. Hastanın eczacıya açık davranmasını sağlamak için hem sözlü hem de sözsüz iletişim konusunda başarılı olmanız gerekir.

Eczacıların önemli bir kısmı dokümantasyon konusunda ilgisiz ve isteksizdir. Dokümantasyonun nasıl yapılacağı da ayrı bir sorun haline gelebilir. Bu ko-

nuda iyi örnekleri toplamak, eczacı için yol gösterici olacaktır.

KAYNAKLA İLGİLİ ENGELLER

Zaman

Bazı eczacılar farmasötik bakım uygulamasının zaman alacağı konusunda endişelidir. Ancak esas olarak eczacı yanlış etkinliklere konsantre olduğu için zaman kısıtlaması yaşamıyor mudur? O çok farklı işleri başka birisi daha etkili, hızlı ve ucuza yapamaz mı? Birim-zaman olarak değerlendirildiğinde eczacının zamanının maddi değeri örneğin bir muhasebecinininkinden ya da eczane teknisyeninininkinden fazladır.

Finans

Bazı eczacılarsa farmasötik bakım uygulamasının maliyetinin yüksek olacağı konusunda endişelidir. Oysa farmasötik bakım ekstra bir maliyet getirmez. Sadece eczane personelinin ve eczacının kendisini yeniden ve doğru biçimde işlevlendirmesi ile farmasötik bakım uygulaması için gereken zemin yaratılabilir.

Mekan

Farmasötik bakımı özel bir mekanda yapmak önemlidir. Bu olmaksızın hasta gizlilik konusunda şüpheye düşebilir. Ancak böyle bir yeniden dizayn çok fazla bir maliyet getirmez. Yarı özel bir alan yaratmak için çok ucuz mekansal çözümler bulunabilir.

Personel

Farmasötik bakım gerçekleştirmek için eczacının serbest zaman ihtiyacı vardır. Bu bakımdan eczane personeli önem kazanmaktadır. Özellikle görev tanımlarının iyi yapılması ve personelin görevleri konusunda eğitilmesi, farmasötik bakımda iradenizle aşamayabileceğiniz en büyük zorluktur. Ancak doğru personelle çalıştığınız takdirde aşılmaz değildir.

SİSTEMLE İLGİLİ ENGELLER

Hasta Talebi

Hastalar farmasötik bakım uygulamasına çeşitli nedenlerle direnebilirler. Bazı kişiler eczacının uzmanlığı konusunda tereddüt sahibi olduğu için ekstra zaman harcamaya isteksiz olabilirler. Bazı hastalar ise eczacının kendi hekimlerinin alanına girmekte olduğunu düşünebilirler. Eczacı kuşkusuz hekimin alanına saygı göstermek durumundadır. Ama aynı zamanda yeni rolünün gereklerini de yerine getirmelidir. Hasta ihtiyaçlarını tanımlayarak ve hastalara bu hizmetten nasıl yararlanacağını aktararak eczacının hastanın farmasötik bakım hizmeti almaya ilişkin isteksizliğini gidermesi mümkündür.

Hastanın farmasötik bakım hizmeti alma konusundaki isteksizliğinin temel nedeni, farmasötik bakım hizmetinin getireceği yarar anlamamış olmasıdır. Bunun için farmasötik bakım hizmetlerinin "tanıtım ve pazarlanması" özel bir önem taşır. Bireysel ve yerel çabalar elbette daha küçük sonuçlar doğuracaktır. Etkiyi büyütmek için meslek örgütü tarafından yapılacak tanıtıcı kampanyalara ihtiyaç vardır.

SAĞLIK HİZMET SAĞLAYICILARIN YAKLAŞIMI

Gerçekçi düşünelim; hekimlerin birçoğu farmasötik bakım hizmetinden hoşlanmayacaktır. Zira kendi alanlarına girildiğini düşünürler. Bu geçici bir engeldir. Eczacı ilaç bilgisinin hekimin tamamlayıcısı olarak ne kadar kullanışlı olduğunu gösterebilirse, bu engel ortadan kalkacaktır.

Sonuç

Farmasötik bakım uygulamasının önündeki engeller var olmaya devam edecektir. Zaman içinde bu engellerin bir kısmı minimize edilecek, bazıları ise mesleği etkilemeyi sürdürecektir. Uygun destek, iyi planlama ve bağlılık ile eczacılar bu bölümde tanımlanan ve tanımlanmayan tüm engellerin üstesinden gelmeyi başarabilir. Meslek büyük bir hızla değişmektedir. Bu değişim olanaklara da gebecektir. Eczacılar bu değişimden korkmaz, onunla yüzleşirlerse, eczacılık mesleğinin geleceği şimdi olduğundan daha aydınlık olacaktır.

